

«Затверджую»
ректор Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського
доктор філософії, професор,
заслужений діяч мистецтв України
М. О. Тимошенко
"....." _____ 2025 р.

ВИТЯГ
з протоколу № 5
засідання кафедри теорії та історії культури
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
від 24 березня 2025 року

ПРИСУТНІ:

члени кафедри теорії та історії культури

Кривошея Т. О. – в. о. завідувача кафедри, доктор культурології, доцент
Андрущенко Т. В. – доктор політичних наук, професор
Бабушка Л. Д. – доктор культурології, доцент, в. о. професора
Вишинський В. В. – кандидат мистецтвознавства, в. о. доцента
Гадецька Г. М. – кандидат мистецтвознавства, в. о. доцента
Сапіга О. В. – доктор філософії, доцент
Северінова М. Ю. – доктор мистецтвознавства, доцент, в. о. професора
Скорик А. Я. – доктор мистецтвознавства, професор
Тишко С. В. – доктор мистецтвознавства, професор, член-кореспондент
НАМ України
Сирбу Г. В. – аспірант кафедри
запрошений:
Бровко М. М. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри
суспільних наук

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: Проведення та обговорення публічної презентації наукових результатів дисертації аспіранта кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Сирбу Георгія Володимировича на тему «Тандемна творчість у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 – «Культурологія» з галузі знань 03 – «Гуманітарні науки».

Тема дисертаційної роботи «Тандемна творчість у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть» була затверджена на засіданні Вченої ради Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського 28 листопада 2024 року (Наказ № 232-А від 28.11.2024 р., протокол № 4).

Науковий керівник – доктор культурології, доцент Кривошея Т. О.

СЛУХАЛИ: Публічну презентацію наукових результатів дисертації аспіранта кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України

імені П. І. Чайковського Сирбу Георгія Володимировича на тему «Тандемна творчість у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 – «Культурологія» з галузі знань 03 – «Гуманітарні науки».

Сирбу Георгій Володимирович виклав основні положення дисертаційної роботи: актуальність, наукову новизну, практичну цінність, можливість використання результатів дослідження.

Поставили запитання: кандидат мистецтвознавства, в. о. доцента Г. М. Гадецька; доктор мистецтвознавства, доцент, в. о. професора М. Ю. Северинова; кандидат мистецтвознавства, в. о. доцента В. В. Вишинський; доктор культурології, доцент, в. о. професора Л. Д. Бабушка.
Науковий керівник: доктор культурології, доцент Кривошея Т. О.
(виступ позитивний).

Взяли участь у обговоренні роботи:

доктор мистецтвознавства, доцент, в. о. професора М. Ю. Северинова *(рецензент)*;
доктор культурології, доцент, в. о. професора Л. Д. Бабушка *(рецензент)*;
кандидат мистецтвознавства, в. о. доцента Г. М. Гадецька; кандидат мистецтвознавства, в. о. доцента В. В. Вишинський; доктор культурології, доцент Кривошея Т. О. *(науковий керівник) (виступи позитивні).*

УХВАЛИЛИ: На підставі експертизи дисертаційної роботи, доповіді здобувача, запитань присутніх і відповідей здобувача, обговорення учасниками засідання основних положень дисертації та виступу наукового керівника прийняти такий висновок щодо дисертаційної роботи Сирбу Георгія Володимировича на тему «Тандемна творчість у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть»:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Сирбу Георгія Володимировича
на тему: «Тандемна творчість у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 034 «Культурологія» щодо дисертаційної роботи Сирбу Георгія Володимировича «Тандемна творчість у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукової діяльності академії.

У художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть такі багатовимірні та амбівалентні явища як «взаємодія», «діалогічність»,

«комунікація», «реляція» набули визначального духовно-інтелектуального, світоглядного, культурологічного, мистецтвознавчого значення в результаті певних онтологічних зрушень та аксіологічних трансформацій. Генеральні наративні стратегії в новітній художній культурі, починаючи з ХХ століття, зазнали певної контрверсійної модифікації через зазначену фундаментальну та радикальну ціннісну «інвентаризацію». Тому саме реляційний методологічний підхід французького культуролога Ніколя Бурріо відіграє одну з головних ролей у нашому дисертаційному дослідженні: реляційна теорія є тим метадисциплінарним аналітичним інструментарієм широкого спектра дослідницького застосування, завдяки якому і будуть висвітлені внутрішні креативні механізми таких мистецьких явищ як «тандемна творчість» та «творчий тандем».

Креативний потенціал художньої діяльності творчого тандему ґрунтується на плідній мистецькій співпраці двох чи більше авторів-митців протягом певного (найчастіше досить тривалого) часу. Така мистецька колаборація ґрунтується на спільній художній діяльності всіх учасників-митців, об'єднаних єдиною творчою акцією та єдиним художнім задумом. Важливим комунікаційним фактором, що сприяло створенню спільних мистецьких проєктів, є ситуація, коли тандем-автори об'єднані спорідненими естетичними поглядами. Звідси випливає, що протягом досить тривалого часу, в рамках якого створювалися певні спільні арт-об'єкти або проєкти, персональну естетичну програму одного з тандем-авторів було суттєво трансформовано під впливом естетичних поглядів іншого тандем-автора. Це буде відправною точкою нашого дисертаційного дослідження, а саме: формування спільної естетико-мистецької програми у межах того чи іншого творчого об'єднання як прикладу активного реляційного процесу.

У нашому дисертаційному дослідженні ми представляємо наступні моделі творчої співпраці: «Композитор – Хореограф-постановник» (Джон Кейдж – Мерс Каннінгем), «Кінорежисер – Кінокомпозитор» (Федеріко Фелліні – Ніно Рота, Інґмар Бергман – Ерік Нордґрен), «Кінорежисер – Кіносценарист» (Федеріко Фелліні – Тоніно Гуерра), «Хореограф-постановник – Кінорежисер» (Піна Бауш – Федеріко Фелліні, Піна Бауш – Педро Альмодовар), «Хореограф-постановник – Концептуальний дизайнер» (Піна Бауш – Йоджі Ямамото).

Об'єктом дослідження є політворчість мистецької взаємодії у художній культурі.

Предметом дослідження є феномен тандемної творчості у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть крізь реляційну теорію Ніколя Бурріо.

Мета дисертаційного дослідження полягає у аналітичному опрацюванні мистецького явища тандемної творчості у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть, використовуючи зокрема реляційну методологію Ніколя Бурріо. Феномен тандемної творчості набув особливого поширення у другій половині ХХ – на початку ХХІ століть, що пов'язано із суттєвими змінами у культурі, розвитком нових технологій та художніх напрямків.

2. Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.

Завданням дослідження є наступне:

- розглянути реляційний аналітичний інструментарій Ніколя Бурріо як метадисциплінарну методологію;
- виявити внутрішні механізми тандемної творчості у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть крізь реляційну оптику;
- висвітлити особливості та характеристики тандемної творчості через такі маркери: синергія та взаємозбагачення, експерименти та інновації, діалог та обмін ідеями, соціальна взаємодія, розширення меж мистецтва, реляційні формати співтворчості;
- визначити роль тандемної творчості у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть через такі параметри: інтеграція мистецтв, діалог культур, розвиток соціальної взаємодії, актуальні мистецькі практики;
- проаналізувати значні, флагманські, знакові творчі тандеми у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть;
- представити модель творчого тандему «Композитор – Хореограф-постановник» через художню реляцію (на прикладі мистецької співпраці Джона Кейджа та Мерса Каннінгема);
- представити модель творчого тандему «Кінорежисер – Кінокомпозитор» через художню реляцію (на прикладі мистецької співпраці Федеріко Фелліні та Ніно Рота, Інгмара Бергмана та Еріка Нордгрена);
- представити модель творчого тандему «Кінорежисер – Кіносценарист» через художню реляцію (на прикладі мистецької співпраці Федеріко Фелліні та Тоніно Гуерра);
- представити модель творчого тандему «Хореограф-постановник – Кінорежисер» через художню реляцію (на прикладі мистецької співпраці Піни Бауш та Федеріко Фелліні, Піни Бауш та Педро Альмодовара);
- представити модель творчого тандему «Хореограф-постановник – Концептуальний дизайнер» через художню реляцію (на прикладі мистецької співпраці Піни Бауш та Йоджі Ямамото).

3. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що **вперше**:

- у вітчизняній культурології проведено всебічний аналіз тандемної творчості як феномену сучасної культури (зокрема, в оптиці культуротворчості другої половини XX – початку XXI століть);
- через реляційну методологію Ніколя Бурріо сформульовано методологічні принципи аналізу політворчих арт-об'єктів та арт-процесів;
- обґрунтовано та введено у науковий обіг поняття «тандемна творчість»;

— актуалізовано теоретико-методологічну концепцію Ніколя Бурріо щодо осмислення тандемної творчості як феномену художньої культури другої половини XX – початку XXI століть;

— представлена методологічна оптика застосування концептів «тандемна творчість» та «творчий тандем» для аналізу феноменів творчої взаємодії та мистецького проекту;

— на прикладах флагманських творчих тандемів в культурі другої половини XX – початку XXI століть подано принципи та моделі тандемної творчості;

— за допомогою теоретичної конструкції «тандемна творчість»–«творчий тандем» уточнено принципи спільної проєктності в різних видах мистецтв (зокрема в кінематографі) видатних митців другої половини XX – початку XXI століть.

Набули подальшого розвитку:

— метод реляційного підходу дослідження тандемної творчості у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть за Н. Бурріо;

— розширено панораму наукових праць з аналітики художніх практик експериментальної орієнтації;

— методи досліджень творчих біографій митців, що сформовані у працях культурологів, мистецтвознавців, істориків та дослідників інших галузей.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, результатів і висновків дисертації забезпечені опорою на новітні культурологічні та мистецтвознавчі концепції, а також коректним застосуванням сучасних методів, вибір яких зумовлений міждисциплінарним характером предмету дослідження: культурологічного, міждисциплінарного, мистецтвознавчого, біографічного аналізу. Методологічною основою нашого дисертаційного дослідження є загальнонаукові засади систематизації та узагальнення, необхідні для всебічного вивчення та комплексного аналізу таких мистецьких явищ як «творчий тандем» та «тандемна творчість» у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв’язання конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших вчених.

Здобувач продемонстрував високий рівень теоретичної підготовки. Теоретичну основу дослідження складає значний масив наукових праць

українських та зарубіжних вчених з культурології, філософії, мистецтвознавства.

У дисертації залучено ключові поняття наукових концепцій наступних вчених:

О. Оніщенко, Л. Левчук, С. Садовенко, М. Северинова, Л. Бабушка, М. Бровко, С. Павлишин, О. Григоренко, Р. Кундис, Н. Кіптілова, А. Байдіна, С. Садовенко, Д. Шариков, Т. Андрущенко, Д. Дувірак, Т. Гуменюк, С. Гумінюк, О. Бенюк, Л. Кияновська О. Брюховецька, І. Зубавіна, П. Харченко, Л. Мова, Н. Левченко, В. Бондарчук, С. Тишко, А. Романенко, Н. Бурріо, А. Базен, Ч. Дзаваттіні, Е. Аудіссіно, М. Corbella, R. Ebert, D. Lynch, J. Siebers, N. Kuhl та ін.

6. Теоретичне і практичне значення отриманих результатів:

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути залучені до подальших студій з низки дисциплін: культурології, музичної культурології, філософії, біографістики, історії світової музичної культури. Ідеї, висвітлені в дисертаційній роботі, сприятимуть розширенню міждисциплінарних досліджень тандемної творчості у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть.

Практичне значення отриманих результатів дисертації полягає у можливості використання матеріалів дослідження у лекційних курсах з історії та теорії світової культури, історії світової музичної культури, теорії творчості. Отримані результати розширюють наукові уявлення про художню культуру другої половини XX – початку XXI століть у контексті дослідження феномену тандемної творчості.

7. Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок здобувача в публікації.

За темою дисертаційної роботи опубліковано три наукові статті у спеціальних наукових виданнях, затверджених МОН України.

1. Сирбу Г. В. (2024). Музично-кінематографічна партитура фільму “Otto e mezzo” (1963) як приклад творчого тандему Ф. Фелліні та Н. Рота. Науковий журнал “Fine Art and Culture Studies” (Волинський національний університет імені Лесі Українки). Випуск № 3. Розділ «Культурологія». С. 274–282.

DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-3-37>

2. Сирбу Г. В. (2024). Творчі тандеми у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть крізь реляційну методологію Ніколя Бурріо. Науковий журнал “Fine Art and Culture Studies” (Волинський національний університет імені Лесі Українки). Випуск № 5. Розділ «Культурологія». С. 198–208.

DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-5-26>

3. Сирбу Г. В. (2024). Тандемна творчість Федеріко Фелліні та Тоніно Гуеррі на прикладі фільму «Амаркорд». Науковий журнал «Художня культура».

Актуальні проблеми» Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. Випуск № 20 (частина 2). Розділ «Культуротворення і особистість». С. 36–40.

DOI: [https://doi.org/10.31500/1992-5514.20\(2\).2024.318246](https://doi.org/10.31500/1992-5514.20(2).2024.318246)

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат (перевірку наявності текстових запозичень виконано за допомогою системи StrikePlagiarism.com), рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота Сирбу Георгія Володимировича «Тандемна творчість у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть» є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

8. Апробація матеріалів дисертації.

Дисертаційне дослідження обговорювалося на засіданнях кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Основні результати дисертаційного дослідження, концептуальні ідеї та висновки були апробовані у рамках виступів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, серед яких:

Всеукраїнська науково-практична конференція «Механізми новачії у музичній творчості: проблеми інтерпретації» у рамках Одинадцятого всеукраїнського концертного музично-теоретичного проєкту «Творча майстерня інтерпретації сучасної музики» (м. Київ, 23 листопада 2022 року) з доповіддю «Музика та хореографія: творчі взаємовпливи у колаборації Джона Кейджа та Мерса Каннінгема»;

Всеукраїнська науково-практична конференція «Механізми новачії у музичній творчості: проблеми інтерпретації» у рамках Дванадцятого міжнародного науково-творчого проєкту «Творча майстерня інтерпретації сучасної музики» (м. Київ, 10-12 листопада 2023 року) з доповіддю «Мистецьке втілення “філософії свободи” у спільних проєктах Джона Кейджа та Мерса Каннінгема: традиція VS непередбачуваність»;

П’ята міжнародна наукова конференція «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» (м. Київ, 15-16 листопада 2023 року) з доповіддю «Експериментальні хореографічні акції Мерса Каннінгема 1960–1970-х років у контексті нової філософії тілесного»;

Тринадцята міжнародна наукова конференція «Ювілейні та пам’ятні дати 2023 року» (м. Київ, 20-21 листопада 2023 року) з доповіддю «Експериментальні практики у спільній творчості Джона Кейджа, Мерса Каннінгема та Роберта Раушенберга»;

Міжнародна науково-практична конференція «Світова культурна спадщина в умовах формування нового світопорядку» (м. Київ, 07 грудня 2023 року) з доповіддю «Сучасні експериментальні практики в українському хореографічному мистецтві»;

Всеукраїнський круглий стіл на тему «Сучасні тенденції у музичному мистецтві» (м. Київ, 26 вересня 2024 року) з доповіддю «Мистецькі тандеми в сучасній українській культурі: режисер – композитор (аспекти співпраці)»;

Всеукраїнська науково-практична конференція «Механізми новації у музичній творчості: проблеми інтерпретації» у рамках Тринадцятого міжнародного науково-творчого проєкту «Творча майстерня інтерпретації сучасної музики» (м. Київ, 02 листопада 2024 року) з доповіддю «Концепт “сповіді” у художньому тексті кінострічок творчого тандему Федеріко Фелліні та Ніно Рота»;

Восьма міжнародна науково-практична конференція «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях» (м. Київ, 07-09 листопада 2024 року) з доповіддю «Тандемна творчість у сучасному українському хореографічному мистецтві (досвід реляційної реконструкції)»;

Шоста міжнародна наукова конференція «Проблеми методології сучасного мистецтвознавства та культурології» (м. Київ, 13-14 листопада 2024 року) з доповіддю «Тандемна творчість Федеріко Фелліні та Тоніно Гуерра в стильовій перспективі»;

Всеукраїнський круглий стіл на тему «Про стан сучасного виконавського мистецтва» (м. Київ, 19 грудня 2024 року) з доповіддю «Тандемна творчість Федеріко Фелліні та Піни Бауш в стильовій перспективі».

Також опубліковано одноосібну наукову розвідку здобувача, що свідчить про апробацію матеріалів дисертаційного дослідження:

— Сирбу Г. В. (2023). Музично-хореографічні експерименти в спільних проєктах Джона Кейджа та Мерса Каннінгема як досвід переосмислення традиції модерн. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: науковий журнал, випуск № 4, розділ «Музичне мистецтво». С. 128–134.

9. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Сирбу Георгія Володимировича «Тандемна творчість у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть» відповідає спеціальності 034 – «Культурологія». Здобувачем повністю виконано освітню та наукову складову освітньо-наукового рівня вищої освіти.

10. Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Сирбу Георгія Володимировича «Тандемна творчість у художній культурі другої половини XX – початку XXI століть» відповідає вимогам, передбаченим пунктами 5, 6, 7, 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р.

№ 44), а також наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Враховуючи високий рівень дослідження, а також актуальність теми роботи, наукову новизну результатів та їх наукове і практичне значення, кафедра теорії та історії культури рекомендує дисертацію Сирбу Георгія Володимировича «Тандемна творчість у художній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ століть» до захисту в разовій раді для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 – «Культурологія» з галузі знань 03 – «Гуманітарні науки».

Результати відкритого голосування:

присутні 10 осіб:

«за» – 10,

«проти» – немає,

«утримались» – немає

В. о. завідувача кафедри теорії та
історії культури,
доктор культурології, доцент

Т. О. Кривошея